Liikenne- ja viestintävaliokunta 11.10.2018
Eduskunta

Asia: HE 86/2018 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajoneuvojen katsastustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi

Lausunto

Autoalan Keskusliitto ry sekä Autotuojat ja -teollisuus ry kiittävät mahdollisuudesta antaa lausunto katsastustoimintaa koskevan lain muutoksista. Näkemyksemme mukaan lakimuutos parantaisi katsastustoiminnan kilpailuedellytyksiä ja hyödyttäisi kuluttajia, kuljetusyrityksiä ja liikennöitsijöitä. Olemme koonneet kirjalliseen lausuntoomme näkemyksiämme lakiluonnoksesta sekä muutamia muutosehdotuksia, jotka liittyvät katsastajien koulutukseen ja pätevyysvaatimuksiin, katsastustoiminnan valvontaan sekä taksamittarien katsastukseen ja valvontaan.

Esityksen katsastustoimintaa koskevat muutokset ovat yleisesti alalle tervetulleita

Siirtyminen toimijakohtaisiin katsastuslupiin on tärkeä ja toivottu uudistus, jonka myötä katsastustoiminnan tarjoaminen on joustavampaa ja uusien toimipaikkojen perustaminen on kysynnän muutostilanteissa helpompaa. Ratkaisu on katsastustoimijoille hallinnollisesti kevyempi, sillä toimipaikkaverkostoihin voi kuulua kymmeniä eri toimipaikkoja. Tarjoamisvelvoitteen poisto parantaa yritysten mahdollisuutta tarjota henkilöautokatsastuksia ja muita yleisimpiä katsastuksia sekä pienentää yritysten investointitarpeita. Tilavaatimusten keveneminen helpottaa samalla katsastusten järjestämistä ja ajoneuvojen huoltopalveluja tarjoavien yritysten toiminnan laajentamista katsastuspalveluihin. Toimijakohtaisten katsastuslupien ja tilavaatimusten kevenemisen voidaan perustellusti olettaa alentavan katsastushintoja.

Hallituksen esityksen mukainen katsastuksen laadunvalvontaan sovelletun testiautotoiminnan säädösperustan selkeyttäminen on perusteltua. Testaustoiminnan tulisi olla läpinäkyvää ja sen tulisi kyetä mittaamaan aidosti katsastuksen laatua. Testikäytännöt tulisikin mahdollisuuksien mukaan suunnitella yhdessä alan toimijoiden kanssa, jolloin laadunvalvonta on läpinäkyvää myös katsastusalan toimijoille. Myös katsastajien jatkokoulutukseen pääsemisen helpottamiseksi esitetyt muutokset ovat tervetulleita. Liikenne- ja viestintäministeriön tulisi samalla käynnistää ajoneuvojen katsastushenkilöstön jatkokoulutuksesta ja muusta ammattitaidosta annetun asetuksen (199/2014) uudistaminen siten, että katsastuskoulutuksissa voitaisiin soveltaa aiempaa enemmän nykyaikaisia opetusmenetelmiä, kuten esimerkiksi verkko-opetusta.

Katsastustoimialalla on lähivuosien aikana odotettavissa melko suuria rakenteellisia muutoksia, sillä katsastusvälien muutosta koskeva lainsäädäntö vähentää merkittävästi vuosikatsastusten määrää. Kysynnän muutoskohtiin liittyy usein suuria alan liiketoimintaympäristön muutoksia, jotka tuovat alalle myös uusia toimijoita. Kiristyvässä kilpailussa vähenevistä asiakkaista riskinä on, että osa toimijoista kilpailee asiakkaista hyväksymällä katsastettavia ajoneuvoja myös sellaisissa tilanteissa, joissa ajoneuvo olisi tullut hylätä. Katsastukseen kohdennettavan valvonnan resursseja tulisikin mahdollisuuksien mukaan lisätä, jotta

laadunvalvonnalla voitaisiin varmistaa katsastusten tasalaatuisuus. Valvonta on nykyisin melko satunnaista ja sirpaleista. Lakiin on luonnosvaiheen jälkeen tehty tärkeä lisäys, joka antaa Liikenteen Turvallisuusvirastolle oikeuden kieltää katsastamisen yksittäisellä katsastustoimipaikalla, mikäli toiminnassa ilmenee olennaisia puutteita tai laadullisia poikkeamia.

Taksamittarisääntelyä olisi tarkoituksenmukaista käsitellä osana liikennepalvelulakia koskevaa kokonaisuutta

Hallituksen esitykseen on liitetty myös ajoneuvolain 25 §:n, mittauslaitelain 34 §:n ja eräiden tuotteiden markkinavalvontalain 4 §:n muutokset, jotka liittyvät taksamittarisääntelyyn. Näkemyksemme mukaan taksamittarien sääntelyn luonteva lainsäädäntötausta ei ole katsastustoimintaa sääntelevän laki, vaan ne tulisi käsitellä osana liikennepalvelulakia, jonka perusteluissa taksamittarivaatimusta koskevat määrittelyt on linjattu. Ehdotamme, että kyseiset lainsäädäntökohdat siirrettäisiin käsiteltäväksi hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 157/2018 vp), joka on parhaillaan eduskunnassa käsiteltävänä.

Yksityiskohtaiset muutosehdotukset ammattitaito- ja pätevyysvaatimuksia koskeviin kohtiin

Ehdotamme hallituksen esitykseen katsastajien ammattitaitovaatimuksiin ja katsastajan jatkokoulutukseen liittyviin kohtiin muutosta. Hallituksen esityksessä lakiin on lisätty osaaminen tutkinto- ja kokemusperäisen määrittelyn rinnalle. Tämä aiheuttaisi monia käytännön ongelmia ammattitaidon mittaamisessa ja johtaisi pätevyysvaatimusten arviointiongelmiin rekrytointitilanteissa. Ei ole olemassa mittareita, joilla voitaisiin verrata toisiinsa kokemusta ja osaamista. Muutosta on perusteltu sillä, että ammattitutkinnon suorittamisen edellytyksenä on kolmen vuoden kokemusta vastaava osaaminen. Kolmen vuoden kokemus on ammattitutkinnon määrittelyssä ollut ainoastaan ajatuksellisena mittarina siten, että yleisesti on pidetty tavanomaisena saavuttaa ammattitutkinnon suorittamiseksi riittävä ammatillinen osaaminen noin kolmen vuoden työkokemuksella. Vaikka on tiedossa, että pelkkä työssäoloaika eli kokemuksen saaminen ei takaakaan osaamista, niin kokemusta on yleisesti hyväksyttyä käyttää mittarina sen selkeyden ja yksiselitteisyyden johdosta. Osaamiselle sen sijaan ei ole käytettävissä mitään vastaavaa yksiselitteistä mittaria.

17 § Katsastajan ammattitaitovaatimukset
Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että katsastajan ammattitaitovaatimuksissa olevaan korjaamokokemukseen rinnastetaan osaaminen edes määrittelemättä, mitä osaamisella tässä tarkoitetaan. Hallituksen esityksen perusteluissa ei ole myöskään määritelty millään tavoin, miten osaaminen ja kokemus ovat keskenään rinnasteisia. Onkin varsin selvää, että tällainen perustelemattomuus aiheuttaa käytännön työelämässä yrityksille kohtuutonta epävarmuutta. Sen vuoksi ehdotamme, että esitysestä poistetaan sanat ”tai osaamista”.

19 § Katsastajan jatkokoulutus
Tähän kohtaan esitetty säännös liittyy selkeästi 17 pykälään ehdotettuun säännösmuutokseen. Esitämmekin, että edellä oleva huomioon ottaen poistetaan hallituksen esityksestä sanat ”tai osaamista”.

Katsastustoiminnan laillisuuden valvontaa koskevat säännökset

Hallituksen esityksen säännökset 43a – 45 §:t muodostavat sanktiot määrittävän kokonaisuuden, jonka johdonmukaisuus niin teknisessä kuin sisällöllisessä mielessä on oikeusvarmuuden kannalta olennaista. Hallituksen esityksen tekninen johdonmukaisuus ole näkemyksemme mukaan ole esitetyssä muodossaan

riittävän selkeä. Seuraamuksia on käsitelty epäjohdonmukaisesti siten, että vakavat ja lievemmät seuraamukset ovat epäjärjestyksessä.

On myös jossain määrin epäselvää, miten 43b §:n ja 45 §:n säännökset, jotka koskevat katsastustoiminnan harjoittamisen väliaikaista kieltämistä, eroavat toisistaan. Hallituksen esityksen perusteluissa ei ole avattu, mikä on ero 43b §:n ensimmäisessä momentissa olevalla ja 45 pykälän sisältämällä ”olennaisia puutteita tai väärinkäytöksiä” sisällöillä.

Edelleen haluamme kiinnittää huomiota siihen, että 44 pykälän otsikko ja itse säädösteksti ovat epäsynkronissa toisiinsa nähden.

Kunnioittavasti,

Pekka Rissa
toimitusjohtaja, Autoalan Keskusliitto ry

Tero Kallio
toimitusjohtaja, Autotuojat ja -teollisuus ry